

CIJENA listu: U pretplati za čitavu god. K 36.—, za polugodište K 18.—, tromjesečno K 9.—, mjesečno K 3-60, u maloprodaji 12 fl. pojedini broj. GLAŠI primaju se u pravilnici trg. Cuztoza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

HRVATSKI LIST* izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Pulj. trg. Cuztoza 1. Uredništvo: Sijanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Pulj. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. št. 26.795.

Godina IV.

U Pulj, nedjelja 24. ožujka 1918.

Broj 975.

BATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

B e č, 23. (D. u.) Službeno se javlja: Na istoku bje izvojevan velik uspjeh. Na ostalim frontama ništa nova. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 23. (D. u.) Veliki glavni stan javlja službeno: Zapadno bojište: Pod vodstvom je Njeg. Velič. cara i kralja navalna bitka protiv engleske frontu kod Arrasa, Cambraia i St. Quentin od nekoliko dana ovamo u tečaju. I jučer su postignuti dobri uspjesi. Divizije su bojne skupine prijestolonasljednika povele juriti na uzvisine sjeverno i sjeverozapadno od Croisillesa, između Fontaine les Croisilles i Moeuvres, prodrle u drugu neprijateljsku postojanku i osvojile u njoj selo Vaux-Francour i Morchies. Jake su se engleske protunavale izjalovile. Između Gouellen i potoka Omignon bile su prodrle obje postojanke neprijatelja. Osvojene su uzvisine zapadno od Gouzeaucorta, Hendecourta i Villers-Vauconca. U dolini bje potoka Cologne osvojen Roiselle-Marnaise. Ogorčena je bila borba za uzvisine Epehy. Zahvaćen sa sjevera i juga, morao li neprijatelj prepustiti našim četama. Između Epehy i Roiselle uzalud je Englez u jakim protunavalam nastojao, da zaustavi naše čete, koje su slavodobitno napredovale. One su ga svagdje uz najteže gubitke suzbile. Jurilaem su osvojene uzvisine sjeverno od Vermanda. Mi stojimo pred trećom neprijateljskom crtom. Pod utjecajem je ovih uspjeha izpraznilo neprijatelj svoje postojanke u luku jugozapadno od Cambraia. Mi smo pošli za njim preko Democourta, Flesqueresca i Ribecourta. Između potoka Omignon i Somme izvojsili su si zborovi bojne skupine njemačkog prijestolonasljednika, nakon osvojenja prve neprijateljske postojanke, put kod Holnosku sumu i preko uzvisina kod Sany i Tropy i provalili u treću neprijateljsku postojanku. Južno od Somme prolomile su divizije neprijateljsku crtu i bacile neprijatelja u neprestanom prodiranju preko kanala Crozat natrag prema istoku. Lovatki su si bataljuni isilili prelaz preko Oise zapadno od La Fere. U zajednici sa divizijama, koje su došle bile za njima, povele su juriti na uzvisine, sjeverozapadno od grada, na kojima se nalaze trajni naredjaji od La Fere. Na plijenu je dosad javljeno: bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: 15.000 zarobljenika i 200 topova; bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: 10.000 zarobljenika, 150 topova i 300 pušanih strojeva. Na ostaloj zapadnoj fronti traje topnička borba između Lysa i kanala La Basse, s obje strane Reimsa, pred Verdunom i u Lotaringiji. — Istok: Uslijed zategnuta mirovnih rasprava, koje je nastalo radi novog sastava rumunjskog ministarstva, produljeno bje primirje sa Rumunjskom na tri dana.

Velika je bitka na zapadu započela. Bitka se bje na područjima oko Arrasa, St. Quentin i La Fere, te je taj prostor dug 80 kilometara, a siže od Fontaine-les-Croisilles do La Fere. No iz današnjeg se njemačkog službenog izvještaja ne može još stvoriti točna slika o vojničkom uspjehu. Kako se čini, engleska je fronta u duljini od 80 kilometara potisnuta poprječno za 5 do 6 kilometara unatrag. Posve je još nejasno, kako stoji stvar u području sjeverozapadno od La Fere, u prostoru između Somme i južnog njezinog pritoka, kanala Crozat. Čini se, da je prodor najdublji u prostoru kod Cambraia, u smjeru prema Bapaume, gdje bi mogla dubljina prodora iznašati oko 10 kilometara. Tek naredni će nam dati donijeti više jasnoće o novom položaju, koji je nastao uslijed ove navale. Plijen je veoma znatan.

Iz Rusije.

Stockholm, 18. Po ruskoj revolucionarnoj vladi novoimenovani poslanik u Bernu, Zahland, koji se je po prilici prije mjesec dana htio preko Stockholma, Engleske i Francuske zaputiti u Bern, stigao je opet ovamo, pošto je njemu i njegovom suputniku, ruskom poslaniku za Francusku, bio zabranjen dolazak u Francusku uz primjetbu francuskog ministra Cambona, da u Francuskoj ne trpe maksimalista.

London, 18. Iz Moskve javljaju listu „Exchange Telegraph“: U subotu su revolucionarni socijaliste lijevice, koji pripadaju vladi (skupina Steinberg), predali ostavku. Kod toga su izjavili, da ne će položiti oružja usprkos ratifikacije mirovnog ugovora i da će s neovisnom armadom organizovati otpor. Boljševici su izjavili, da preuzimaju potpunu odgovornost za mir. Kaošto je poznato, prijetili su se revolucionarci lijevice već prije sa-

stavka kongresa sovjeta, ostavkom za slučaj ratifikacije mirovnih ugovora.

Petrograd, 18. (Havas.) Iz Finske javljaju o novim iskrcavanjima Nijemaca, tako kod Hangö i kod drugih nekih točaka botničkog zaliva. Dne 17. o. mj. stigao je prvi izravni vlak iz Berlina u Narvu.

Petrograd, 22. (D. u.) Agence Havas javlja: Demobilizacija je fronte dovršena. Jučer su bila raspuštena posljednja vojnička odjeljenja.

IZ FINSKE.

Haag, 19. „Daily Telegraph“ javlja iz Petrograda od nedjelje: U Finskoj je položaj neobjašnjen. Crvena je garda postigla nekoliko uspjeha protiv bijelaj gardi. Njemačko nastupanje u Finskoj mijenja ali sad položaj potpuno. Kod crvene se garde zamijećuje stanje, koje ide za tim, kako bi se sporazumjela sa Nijemcima na temelju pomirbe sa bijelom gardom. Crvena je garda izdala proglaš, kojim se sve muške osobe od 18 do 40 godina pozivlju pod oružje, kako bi došlo do otpora protiv Nijemcima. Ruski su mornari pozvali admirala Razvozova, da opet preuzme zapovjedništvo nad mornaricom; veliki se brodovi dopremaju uz pripomoć ledolomaca iz Helsingforsa u Kronstadt. Izaslanstvo se je stanovništva ruske Korelije zaputilo u Vazu, da traži utjelovljenje ruske Korelije Finskoj. U tom području leži sjeverni dio Marmonske željeznice.

Stockholm, 19. Pučko povjereništvo u Helsingforsu prosvjeduje posebnim proglašom pod natpisom „Svima“ protiv njemačkog nastupanja u Finskoj i nazivlje zaposjednuće Alandskog otočja po Nijemcima, koje je uslijedilo bilo na želju senatorske vlade, povredom neutralnosti.

Četvorni sporazum i Nizozemska.

Rotterdam, 22. (D. u.) Iz krugova brodograditelja saznaje „Nieuwe Rotterdamsche Courant“, da alijirane vlade plaćaju za uporabu rekviriranih nizozemskih brodova 40 šilinga po toni na mjesec. Za gubitak će broda plaćati 250 dolara po toni.

Haag, 22. (D. u.) U prvoj je komori priopćio ministar izvanjskih poslova, e je i jutros primio od washingtonskog poslanika vijest, da je vlada Udruženih država zaključila zapljenu nizozemskih brodova i da je taj zaključak već i proveden. Točan tekst Wilsonove proklamacije, da ministru još nije poznat. Mjere su poduzete, ma i bez sjenke prava. Posljedni će prosvjed nizozemske vlade naići na odjek u obje komore i u čitavoj zemlji. Preživlji li narod kušnje, koje će bez sumnje biti posljedice tih mjera, ne će moći spočitavati vladi, da nije učinila sve, kako bi mu uštedila kušnje. Više se je govornika pridružilo prosvjedu vlade.

Haag, 22. (D. u.) U drugoj je komori izjavio ministar za unutrašnje poslove, da je ministar izvanjskih poslova uslijed lake boljetice sprječčen, da dodje. Vlada je nastojala, da uzima u obzir životne interese Nizozemske. Ultimatum nije bio podnešen. Isto je tako radila vlada pod njemačkim pritiskom; na nju je utjecala jedino nevolja i nastojala, da nadje ponajbolje rješenje. Nizozemski narod je složen bez razlike časti, stranke ili vjeroispovjesti. Nadam se, da će se moj glas čuti daleko preko granice, ako žestoko prosvjedujem protiv nepravdi i nasilju. Naša samostalnost i naše nam je pravo milije od kruha. Mi ćemo kod toga ustrajati sve do prosjačkog štapa. (Živahno odobravanje.)

Washington, 22. (D. u.) Reuterov ured. Kapetani su jučer zaplijenjeni nizozemskih brodova postupali svagdje jednako. Upozorili su časnike, koji su poduzeli zapljenu, na bilješku u brodskoj knjizi, da uz prosvjed napuštaju zapovjedništvo na brodu. Brodovi su zaplijenjeni bez upadice.

London, 22. (D. u.) Reuterov ured javlja sa danom 21. o. mj. iz Washingtona: Glasa se, da vlada kani jučer zaplijenjene nizozemske brodove naoružati i što prije ih staviti u transatlantsku službu. Imali bi se poglavito upotrebljavati za prevoz živeža u alijirske zemlje. Nekoji bi brodovi imali biti određeni i za prevoz četa.

Rotterdam, 23. (D. u.) Ovdješnji jedan list saznaje sa dobrom upućene strane, da je predsjednik Wilson u naknadnoj jednoj izjavi izrazio svoje začudjenje radi toga, što je dio nizozemskog novinstva proširio bio vijest, da kane Udružene države zaplijeniti nizozemske brodove. O tom naravski da nema govora. Ni tren se oka nije mislilo na više, negoli na privremenu uporabu, koja ne će potrajati duže, negoli to iziskuje potreba, a nipošto a ma ni jedan dan više, negoli traje rat.

A m s t e r d a m, 23. (D. u.) Prema vijestima Reuterovog ureda iz Washingtona. primile su lučke

oblasti prešne upute glede preuzeća nizozemskih brodova. U lukama je Udruženih država usidreno oko 20 do 25 brodova s ukupnom tonažom od po prilici 300.000 tona. Oblasti neka uzmu prema mogućnosti što veći obzir na shvatljivu osjetljivost. Zatraže li časnici ili momčad povratak, neka se učini sve, kako bi se isti što prije i što udobnije omogućilo.

Japan i Rusija.

Tokio, 20. (Havas.) Javno je mišljenje glede shodnosti japanske intervencije podijeljeno. Novine pripoćuju članke za i protiv intervenciji u Sibiriji. Kod imenovanja novih ministara ne će uslijediti nikakva konačna odluka.

London, 20. Iz Tokia javljaju listu „Daily Mail“ sa danom 18. ožujka: U Pariz još nije stigla nikakva službena potvrda o ministarskoj krizi, koju je bio pripoćio „Daily Mail“. No valja podsjetiti na to, da je list „Times“ pripoćio dne 12. o. mj. ovu brzojavku iz Tokia: Medjunarodna je politika stupila pred unutrašnjom politikom u pozadini. Kabinet je zapleten duboko u stranačke spletke i njegovu bi ostavku mogle najnovije sablazni pospješiti, kaošto je ono svoji vremeno dovela bila afera S:mcanova do pada kabineta Jamamoto. To se i sad očekuje. Zatezanje glede ulančenja s Udruženim državama glede Sibirije nije bez utjecaja na položaj. To je zatezanje izazvalo veoma neugodan dojam.

London, 20. „Times“ pripoćuje dug brzojavku i zTokia od 13. ožujka. U njoj se veli, da u Tokiu nijesu bile podane još nikakve službene izjave, i da prema tome američanske i engleske vijesti, prema kojima da je japanska intervencija u Sibiriji bila posve zaključena stvar, neispravne i da posve stoje u protuslovju s vijestima, primljenim u Tokiu. Novinstvo i općinstvo u Japanu ne zna a ma upravo ništa o raspravama i zaključcima vlade. Novinstvo većine i pučanstvo zagovara intervenciju, dok se moćni trgovački krugovi protive takovoj politici. Kaošto je na vijesti o intervenciji pao bio tečaj na burzama, tako se je danas na vijesti, da do intervencije ne će doći, poboljšao tečaj. Nema nikakvih pouzdatih znakova za to, da su rasprave između Japana i saveznika dovele do kakovog rezultata.

Rotterdam, 22. (D. u.) Prema vijesti lista „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ piše ruski opunomoćenik u Londonu, Litvinov, u listu „Manchester Guardian“ među ostalim: Razlog je za japansku ofenzivu u Rusiji očito dostatno pripremljen dugim, neprekinutim tokom vijesti s istoka, svejedno bile te vijesti službeno potvrđene ili ne. Umorstvo Japana po boljševcima, sastav legendarnog vojnog zbora od austro-ugarskih i njemačkih ratnih zarobljenika itd., sve to mora služiti tomu, da invaziju Japana opravda. Ne bi imalo smisla, da se svaka od ovih vijesti pojedince opravdava. Ne može se sprječiti, a da se ne bi sve više i više takove vijesti množile. Zaposjednuće Sibirije po Japanu ne može ni za jednoga od alijiraca donijeti kakove koristi. Korist bi crpao isključivo Japan i Njemačka.

* Izmjena robe s Ukrajinom. Kijevska „Mysl“ piše, da se 14. veljače sastalo ministarsko vijeće, u kojem je na predlog ministra pravde zaključeno odaslati naročito povjerenstvo u pitanju izmjene robe s centralnim vlastima. Predsjednikom komisije izabran je ministar Bois, njegovim zamjenikom Tereščenko, a tajnikom Šcabarenko. Povjerenstvo je opunomoćeno za pregovore s centralnim vlastima glede uslova za izmjenu robe. Članovi austro-ugarske gospodarske komisije otputovali su iz Beča u Kijev. S austro-ugarske i njemačke strane se izjavljuje, da je izmjena robe s Ukrajinom uslijed transportnih prilika vrlo otežčana. Nakon uspostave željezničke veze s Austro-Ugarskom i Njemačkom dobit će Ukrajina isvjese na količine željezne robe i kemikalija. Nakon toga će se izvažati u Ukrajinu manufakturna roba, ali samo takova, koja će se u centralnim vlastima proizvodjati od sirovina izveženih iz Ukrajine. („J. L.“)

* Zračna pošta Beč-Kijev. Prvo se je lijetalo zračne pošte Beč-Kijev povratilo dne 22. o. mj. u 4 sata po podne i dopremilo sa sobom poštu. Jutros je otplovlje daljnje lijetalo prema Krakovu.

* Nezavisnost Litavske. Wolffov ured javlja sa danom 23. o. mj. iz Berlina: Izaslanstvo je litavskog zemaljskog vijeća boravilo kod državnog kancelara, da od njemačke vlade zadobije priznanje nezavisne litavske države. Kod današnjeg je posjeta kod državnog kancelara bilo tom povjerenstvu u ime i na zapovijed njemačkog cara izjavljeno, da se Litavska sa strane Njemačke proglašuje slobodnom i nezavisnom državom, pošto je litavsko zemaljsko vijeće za Litavsku, koja kani živjeti u čvrstom i vječnom savezništvu sa Njemačkom, za-

molilo bilo zaštitu i pomoć njemačkog carstva kod svoje uspostave. Njemačko je carstvo voljno, da pruži litavskoj državi zamoljenu zaštitu i pomoć.

* **Nova bitka na zapadu.** Berlin, 23. (D. u.) Wolffov ured javlja: Već drugi dan velike ofenzive između Scarpe i Oise dopremljeno bje 25.000 zarobljenika, te 400 topova i 300 pušanih strojeva. Ratni pribor, jer je pao Nijemcima u ruke, ne da se još dosad pregledati. Krvavi su gubici Engleza izvanredno teški. — Reuterov ured javlja: U donjoj je kući saopćilo Bonar Law, da je navala Nijemaca bila poduzeta protiv engleskoj fronti u širini od 80 kilometara, Bonar Law je kazao, da je to najveća navala, koja je uslijedila protiv engleskoj fronti od početka rata. Engleski generalni stožer i vojno vijeće u Versaillesu, da su naravno proučili sve mjere, kojih se ima latiti u slučaju neprijateljske ofenzive. Bonar Law je izrazio osvjedočenje, da će Englezi biti svakako u stanju, da se odupru neprijateljskoj navali. — Njemački je knez princ Heinrich Reuss, mladje linije, natporučnik u kirasirskoj pukovniji broj 2, pao na zapadnoj fronti.

* **Tko je kriv? Bernski „Bund“** javlja iz Pariza: Dopsnik „Humanite“ u Švicarskoj pokazuje pomoću njemačkih dokumenata, kako ovdje socijalno-demokratske stranke u Njemačkoj nastoje, da oslabi utisak otkrića Pichona. On završuje: Optužujem vodje socijalno-demokratske stranke u Njemačkoj, da imaju u rukama vrlo važne dokumente, koji su mnogo odlučniji, nego otkrića Pichona, te koji apsolutno dokazuju krivnju Njemačke na ratu. Oni da te dokumente drže, a da ih ne upotrebljavaju i ne pokušavaju objaviti ih u njemačkom narodu i pročitati ih u njemačkom rajstagu.

* **Talijanski izvještaj,** 22. ožujka. Uzduž čitave je fronte bila jučer bojna djelatnost žičica. Neprijateljske su patrolje bile zapadno od doline Consal (Judikarije) i kod Grave (Plave) natjerane u bijeg. U odsječku dolina Frenzelle i Brente mogao je neprijateljski jedan odlo prudrijeti u promaknutu jednu našu postojanku, no bio je nasom žestokom zapornom vatrom i protunavala održan i prisiljen, te se je morao povratiti u svoj ishodni položaj. U okolici sjeveroistočno od Grappe dopremili smo nekoliko zarobljenika. Ova su topništva pokazala na Plavi žičicu djelatnost. Na visoravni Asiago sastrijelili su talijanski i francuski letjaci tri neprijateljska letjela, a četvrto prisilili, da se spusti. Južno od Livenze upaljen bje i oboren po našem topništvu pripetel zrakoplov.

* **Borba u Ukrajini.** Petrogradska brzajavna agentura javlja iz Moskve: U Ukrajini se bilju žestoki bojevi između četa sovjeta i pristaša rade, koje podupiru Nijemci.

* **Iz Grčke.** Havas javlja iz Atene sa danom 17. ožujka: Vlada je jučer podnijela komori predlog, prema kojemu se mijenja zakon o plaći sadašnje kraljevske obitelji i prijašnjeg kralja. U obrazloženju se veli, da država imade kralju Konstantinu povratiti darove, koje joj je bio učinio. On bi imao prema tome predlogu primiti na godinu pol milijuna franaka. No vlada si pridržava pravo, da tu isplatu uredi prema svojoj uvidjavnosti. Civilna se lista kralja Aleksandra snizuje od 2 milijuna na 1.600.000 franaka, a kraljica-mati dobiva mirovinu od 300.000 dragma.

* **Liga naroda četvornog sporazuma.** Reuterov ured brzajavlja iz Washingtona: Senator je Owen predložio u senatu, da se osnuje liga naroda, koja bi obuhvaćala Udružene države i njezine saveznice. Liga bi imala ustanoviti međunarodna načela. Teutonci narod i njegovi bi saveznici imali biti uklonjeni od te lige, osim ako bi potpisali njezina načela i jasno očitovali namjeru, da se će u svojim djelima ravnati po pravu i pravednosti. U slučaju, kad bi se Teutonci postručavali, neka liga uzradi oko gospodarskog osamljenja Njemačke, kod česa bi Njemačka imala biti prisiljena, da se kroz pet godina podvrgne raznim prisilnim mjerama.

* **Talijanski socijaliste protiv ratnim ciljevima antante.** Kako se brzajavlja iz Lugana, priopćuje „Avanti“, e je njegov upravitelj otputovao bio u London, da ondje javno izjavlja, da talijanska socijalistička stranka uskraćuje svoj potpis na spomenici londonskog socijalističkog kongresa glede ratnih ciljeva.

* **Nova republika u Rusiji.** Vlada u Taurijskoj, koja sačinjava dio Ukrajine, proglasila je, kako službeno javlja petrogradska brzajavna agentura iz Moskve sa danom 23. ožujka, Taurijsku dijelom republike i ne priznaje vlasti rade. — Druga službena brzajavka iz Petrograda od 23. o. mj. veli: Sovjet iz Sineropola javlja zavodu Smolni, da se je Taurijska zajedno sa Krimom proglasila neovisnom republikom, te istodobno priopćuje listinu članova pučkih povjerenika nove republike.

* **Brodogradnja u Americi.** Kako javlja list „Morning Post“ iz Washingtona, sagradjeno bje tečajem mjeseca veljače 17 brodova sa tonažom od 121.000 tona. U ožujku bi se prema programu imala sagraditi 23 broda sa 188.000 tona. Opsežno poduzete mjere i sve bolja razdioba rada omogućuje sve veći broj novih brodova i tonaže od mjeseca do mjeseca, tako da se na temelju pomnih računa

može do 1. siječnja 1919. očekivati kao rezultat 4 i pol milijuna novih tona. Službeni krugovi uvjeravaju, da će tečajem 1919. biti sagradjena ukupna tonaža od preko 10 milijuna tona.

Političke vijesti.

Novinstvo o spomenici kneza Lihnovskoga.

„Frankfurter Zeitung“ piše: Mi ne ćemo ni pošto kazati, da je spomenica kneza Lihnovskoga bez ikakve vrijednosti. Ona sadržava izvode o njemačkoj politici prije rata uopće i o tehničkom kretanju njemačke politike, u kojima se pokraj neispravnosti nalazi i koješta ispravna. Osobito u tom će trebati da se složimo — a mi smo na slične stvari prije rata često i često upozoravali — da se je njemačka politika odviše popustljivo i gotovo bezuvjetno izlagala za ciljeve austro-ugarskog saveznika, a u prvom redu u balkanskim pitanjima. S toga je u bosanskoj krizi bila značajna riječ kneza Bülowa, da su u Berlinu bili veseli, što nje su o bečkim aneksionističkim osnovama ništa znali. Zauzimali su se u Berlinu za osnove grofa Aehrenthala, a da ih nijesu pobliže poznavali, kao što su se u srpnju 1914. bez promišli zauzeli za austro-ugarski minimalizam u Srbiji. Ovo do skrajnosti popustljivo zauzimanje za saveznika ne bi knez Bismarck nikad bio smatrao ispravnim; kasnije je to zauzimanje postalo božinkom njemačke diplomacije, koja je bez sumnje kobnim načinom srpanjskih dana 1914. djelovala na udes Europe. U koliko se je to zbiljo, u koliko se ponajpauče može govoriti o krivnji, to se danas ne može kazati posve pod stalno i izvjesno. O tom će se ispravno moći suditi tek kad, kad svrši rat, kad bude dozvoljeno, da se govori slobodno, bez pogibe, da bi se time koristilo neprijatelja, i kad budu otvoreni arhivi svih vlada, koje su kod toga sudjelovale.

Političke bilješke.

I opet Friedjung, imade ljudi, koje je Bog time usrećio, što im je nešto uskraćilo. Takav je sretnik bečki židov Friedjung. Drugi bi se čovjek još danas crvenio i zateživao svoje ime, skrivao svoju jednu eksistenciju, da se ne primijeti. Ali Friedjung nema onog u Izraelu toli rijetkog dara, što se zove stid. Nije dostatan, što je taj privatan „naučenjak“ već jedanput otkrio krivotvorene dokumente te se proslavio time, što ih proglašao autentičnima; i danas nastupe u onoj istoj najmunskoj pozi i s gestom spasitelja, koji se narivava domovini, diže svoj glas protiv slavnom internacionalistu i jednom od onih u Austriji tako rijetkih glava, kojima nije rat pomučio pameti, protiv sveučilišnom profesor Lamaschu, kojega ne resi samo pronicavost duha, već i srčanost, da otvoreno reče ono, što drži dobrim. Jevrej Friedjung digao zaglušnu buku i hačabuku i alarmirao Izrael u Berlinu i u Beču. Govori o nekoj spomenici, uvlači je cara u raspravu itd. A sve za to, što se je prof. Lammarsch izjavio za mir, što uvjdi, da sadašnja politika naše države u sjeni germanskog imperijalističkog mahitanja ne vodi ničemu dobrom. Eto zašto toliko vike: Prof. je Lammarsch mijenja, da se ne laplata žrtvovati našu mladež, naše bogastvo jedino radi toga, da Njemačka osvoji još neke pokrajine i da se obogati našom krvlju i našim znojem. Njemačka je danas posijala — kako su izjavili sami Hindenburg i Ludendorff — ne samo topovsku već i brojčanu nadmoć vojske na zapadu. Osim toga se vraćaju već zarobljenici. Čemu da budu dakle žrtvovane još daljnje stohiljade za tudje osvajačke namjere? Današnji rat nije austrijski rat. Nije bita Austrija, koja je ugrožavala engleske interese na moru i u Indiji, nije si Austrija sagradila most iz Berlina u Bagdad. Austrija kao što i Bugarska i Turska imaju tek stupovi tog njemačkog mosta. Da je Austrija imala u tom ratu osobitih interesa, ne bi bila tako lako prepustila Bugarima put u Solun i najplodnije i najbogatije dijelove kraljevine Srbije. Čemu dakle da Austrija igra još dalje ovo krvavo kolo? Kakovi nas politički ciljevi kod toga vode. Što žele postići naši vodeći krogovi nastavljjenjem rata? Neka ustane član današnje vlade i neka nam kaže, što želi Austrija postići sa nastavkom rata. Da Austrija želi sklopiti mir, bila bi Amerika i Engleska prve države, koje bi Italiju na to prisilile, pošto je to u njihovu korist. Neutralsnost Austrije imade veću vrijednost za sporazum od savezništva Italije. Neka se dakle sklopi mir. Dužnosti smo saveznika u tako potpunom mjeri izvršile, da industrija u Njemačka jede bijeli kruh i izvažava brašno u Austro-Ugarsku, dok agrarna Austro-Ugarska skapava od gladi. Puštajmo Njemačkoj ukrajinski plijen i ukrajinsko žito i sklopimo mir; time ćemo odtereti našeg saveznika od dužnosti, da nam dadje nešto od onoga, što je previše uzeo, a mi ćemo biti sretni. Zašto da baš austrijske pukovnije brane Strassburg, kad imade njemačkih i zaviše. — Eto takve su misli i sumnje, koje mute zdravi mozag prof. Lammarscha i ostalih uvjdateljnih ljudi — Ali židovskog skakavca Friedjunga ne muče zli snovi i neugodne uspomene, ma da se je baš u tančin bavio sa 60. godinama. On je udesio svoju liru prema „štimung“ „Vossische Zeitung“. Lovor-vijenac krivotvorenih dokumenata ne daje mu mirno spavati. I ovog se puta služi naš tragikomčan junak dokumentima, naravno — krivotvorenima. Jedino očevoj dostojnosti prof. Lam-

mascha, koji se drži za strog načela, ne diraj u blato, imože ga spasiti, da se i ovog puta ne izvuče iz neugodnog položaja izlikom, da je žrtva mistifikacije. Časti misaonog čovjeka ne može međutim više da spasi. Poslije poznate besmrtna blamaže ne može se izliječiti nikakav uvodni „anak u „Vossische Zeitung“.

Novi zakon. Vlada je predložila austrijskom parlamentu nacrt za novi zakon o općoj radnoj dužnosti. Jugoslavenski je klub predložio vladi, neka se otpuste godišta vojske od 42. godine dalje. Taj predlog ne samo što je bio na korist pojedinih ljudi i patričkih njihovih obitelji, imao je izrednu važnost za naše gospodarske i prehrambene prilike. Poznao je, da imade u vojsci svu silu ljudi, koji su jedino na teret državnoj upravi. Od ljudi starijih od 42 godine gotovo je 80—90 posto nesposobnih za ratovanje, a mučne ih prilike kod vojništva čine nesposobnima i kao djer za svaki koristan rad. Mi imademo previše ljudi uvrštenih u vojsku i prema to u zaledju. Iz toga proizlazi čitava naša gospodarska kriza. Da imade u vojsci na stohiljada ljudi, koji su zaradu državi i sebi samo na štetu, dok bi mogli u zaledju koristiti, potvrdit će svaki vojnič i svaki časnik, koji je upućen u prilike. Čemu se dakle vlada protivi tom predlogu? Iz istih razloga, iz kojih uvadja sada novi zakon, s kojim hoće da prisili sve muškarce i žene od 17. do 60. godine na rad. Ne ide se za tim, da se one, koji gube dane u besposlici, privede k radu — to bi bili jedino ratni lihviri — a bilo bi jedino moguće, da preko noći isčeznu protekcionizam ili sadašnji sistem, dakle jedino preporodom Austrije u demokratskom duhu — već da vlada ima još u većoj mjeri vlast nad slobodom podanika, da ih može uvrstiti u radnička odijeljenja itd. Mjesto otpuštanja godišta eto novog zakona, s kojim će vežu slobodni ljudi. Doduše mogao bi se taj zakon dozvoliti jednoj vladi, do koje imade puk povjerenja — ali koliko po sto austrijskog pučanstva imade povjerenja u austrijsku vladu?

Naše veleizdajništvo. Da kažeš razbojniku: razbojnik, uvrijedit će se — ali narod varaždinski i dalmatinski pukovnika i vražjih divizija možeš mirno nazivati veleizdajnikom. Ne smije ga boljet, ne smije se uvrijedit. Došli smo u Austriju tako daleko, da razbojnik piše zakonik, da pravniku sudi žandar i do silnih paradoksnih zbiljskih pojava. Obični „drückebergeri“, koji su zbog patrijarhizma oslobođeni od vojništva, određuju vrijednost naroda u Austriji i dijele nagrade. Narodni zastupnici, koji su se odlikovali u ratu time, što su iz kukavosti prebjegli k neprijatelju, pozivaju oblasti na vješanje „vindličkih“ zastupnika, koji su bili na fronti i nijesu prebjegli, naroda, koji su se u ratu odlikovali u glavnom i etapnom prostoru, imadu pravo izreći sud o nesretnim žrtvama prvih linija itd. Percentualno imade u Rusiji više njemačkih i madžarskih zarobljenika nego li onih ostalih narodnosti. Tko je ikada nešto dočuo o njemačkom ili madžarskom veleizdajništvu? Možeš dokazivati, iznosi užasne, krvave činjenice, opisuju Gmünde i druge pakle, možeš tužiti, bit ćeš uvijek krivac — uzalud — tvoj sudija mora biti krvnik, a ne smije da sudi, on mora da vješa. Za to smo veleizdajnici svi, bez iznimke, jer smo Jugoslaveni. Kaži Jugoslaven ili veleizdajnik, kazat ćeš isto. Hoćeš li biti dobar, vjeran i pametan — nemoj ljubiti svoj jezik, nemoj čitati svoje pjesnike, šalji djecu u njemačku i madžarsku školu, postani svenijemac ili panmadžar, ako si skroman, budi barem Turčin ili Arnauta, a glavno, nemoj, za Boga, misliti: To, vidiš, je jedina mana našeg naroda, da ne srce samo slijepo u vatru, već da kadkada i misli. Hoćeš li biti „vjeran sin domovine“, mani se tog suvišnoga — mišljenja, budi samostrojem za rat — Elitesturmgruppe, kao naši Bosanci i nastoj, da u rano doba čim manje jedeš i da ne dozvoliš niti ž lucu da misli, kako je glavan, već jurišaj, ubijaj i glavno — padaj! Takvi i samo takvi nazivaju se „die kaisertreuen Kroaten“.

Iz slavenskog svijeta.

Sa bajunetama i kaznenim progona protiv jugoslavenskoj deklaraciji. Čitamo u „Edinost“: Iz Mareziga u Istri pisali su nam 16. ožujka, a pismo smo primili tek jučer, 20. o. mj. Pišu nam: „Kako smo vam već javili, c. kr. oružnički je postajevodja u Marezigama zaplijenio potpisni arak za svibanjsku deklaraciju gdjici. učiteljici Angeli Stegni. Sad je pako državno odvjetništvo optužilo gospodjicu učiteljicu po §§ 65. a) i 305. kaz. zak. U ponedjeljak, dne 18. ožujka, bila je pozvana na pre slušanje na c. kr. okružni sud u Kopru. — Kako se je svršila stvar po sabiračicu, nije nam još poznato. Poznato nam je iz pouzdanog vrela, da je oružništvo postupalo po višem nalogu. Stvar najpreče preporučamo Jugoslavenskom klubu.

Crveno-bijelo-modra khucenovština. Pod tim naslovom pišu Narodni Listy: Pred petnaest godina napisu dr. Franjo Potočnjak, o čijoj je tragičnoj smrti pred vratima zavoda Smolny, zadnjih dana donio vijest „ugarski brzajavni dopisni ured“, brošuru: „Iz zemlje bezpravlja i demoral zacije“. To je danas najvažniji dokument tadanje borbe hrvatskih naprednih stranaka protiv

banu Khuen-Hedervaryju, koji je punih dvadeset godina gušio pacifističkim sistemom uz pomoć većine, hrvatske većine u saboru, narodni život u zemlji. Dok nije zadnjih triju mjeseca izdao taj sistem, jer su iz sivog pepela, kakva je bila Hrvatska, politički usplamsali plameni narodnog pokreta, koji su zahtijevali financijsku i gospodarsku samostalnost kraljevine Hrvatske, uvođenje hrvatskih natpisa na uredovnim zgradama, te slobodu štampe i sastajanja. Poznato je, kako je tvrdo prekrenuo Khuen svoj sistem u nasilnu persekuciju, u kojoj bi prolijeva krv seljaka i prepunjene tamnice. Poznato je također, kako je probudjeni narod rastjerao bezbrazim šakom većinu „mametuka“ hrvatskog sabora i doneo iz boja najdraži uspjeh za danas: smirenje Srba s Hrvatima, sjedinje je dviju dosad neprijateljskih narodnosti, riječku rezoluciju, na kojoj je sagradio dr. Potočnjak, Supilo, Lorković itd. hrvatsko-srpsku koaliciju. Dr. Franjo Potočnjak je mrtav, pa je za jugoslavensku stvar na pešogradskom pločniku, Supilo je također umro u tuđini, a njihovi drugovi iz godine 1903. tvore danas vladinu većinu. Jedan je banom, drugi podbanom, odjelnim predstojnicima, velikim županima. A ipak je situacija nepromijenjena, u zemlji se nastavlja mađžarska i demoralizacija, volja naroda je potlačena, tako da bi dr. Potočnjak morao pisati drugi odlo knjižice „Iz zemlje bespravila i demoralizacije“, pa makar sjedi na Khuenovome mjestu Miholović, na mjestu Kraljačičevom Krišković, pa makar su danas u vladinoj većini muševci, koji su još pred godinu dana bili za Tiszinu vladu optuživani u ugarskom parlamentu radi tako zvanog veleizdajstva. Taj nemili prevrat unutarnji u hrvatsko-srpskoj koaliciji, posljedica jeste politike oportunističke, koja je doduše htjela, da spasi Hrvatsku ali nije bila kadra, da se otme iz mađžarskih okova, kad se cio narod postavio za druge ciljeve. Što danas dozvoljava hrvatska vlada, nije samo u protuslovlju sa programom naroda, nego je i izravno njegovom sramotom, potpuna je negacija prošlosti i programatskih ciljeva hrvatsko-srpske koalicije, porodjene u borbama pred petnaest godina. Nije čudo, da se glede njezinog postupanja u narodu ozivlje nemilo popularna karakteristika: „khuenovština“. — Na to se „Narodni Listy“ oštro obraćaju protiv nekojih pojavama u Hrvatskoj, a osobito što se tiče protinardne vladavine koalicije. Osvrće se na zabranu Preradovićeve proslave, obustavu „Glasa S. H. S.“, te sjednice hrvatskog sabora. Vladavina je koalicije gola khuenovština. Čime da se inače karakterizuje ona izjava dr. Kriškovića, autora krašnih „Junlovlj Pisama“: „Općinska zastupstva ne smiju praviti političke manifestacije, općine nijesu za to, da prave političke iskaze; za to je štampa i drugi faktori“. „Tako govore“, završavaju „Narodni Listy“, „i rade oni, koji — kako se sjetite mađžarski listovi u nekrolozima o Khuenu — pod uplivom Praga pobijediše pred petnaest godina protiv khuenovštine, na čijim je razvalinama propupalo hrvatsko-srpsko sjedinjenje. Danas vodi opozicija sličnu borbu. I o njoj također vjerujemo, da će pobijediti, kako je pobijedila pred petnaest godina protiv mađžarskomu banu i mađžarskim bojama sadanja vladina većina. Boj protiv khuenovštine, pobijadisanog narodnim hrvatskim bojama, a ujedno također protiv Mađžarima jeste doduše težji, ali i veći i časniji. Željeli bismo, da bi se koalicija na vrijeme obratila i pridružila se bojnomoj redu, koji vodi borbu za sjedinjenje Jugoslavena u zajedničkoj državi, te da bi se u ovim važnim danima vratila k tradicijama svoje prošlosti. Ne bude li kadra da to učini, sjedinjenje Jugoslavena provest će se bez nje i protiv njoj“.

Pacifikacija Hrvatske. Dopisnik „Drava“ javlja iz Pešte: „Time, što je do sada hrvatska vlada izvršila — veli se u dopisu — još nije banska kriza sasama odstranjena. Hrvatska vlada morat će temeljito da izvrši posao. Jer odavde će se u najskorije vrijeme tražiti ukinuće konfesijonalnih škola u Hrvatskoj te promjena naukovnog duha u školama u unijonističkom smislu. Pa izgledalo to i kao zahvat u autonomiju Hrvatske, ovdje su toga mišljenja, da će hrvatsko-srpska koalicija sa više pripravnosti sve ispuniti, samo da se održi na vladi. „A ako ne će ći milom, onda će ći sičom“. U Hrvatskoj neka znadu, da se Mađžarska čuti sada vrlo jaka.

Mađžari o Česi ma. Mađžarska revija „Uj Nemzedek“ (Novi naraštaj) u svom posljednjem broju bavi se s agitacijom i s organizacijom Čeha, pa kaže: „Kad bi se ovaj rad ograničavao samo na Austriju, kad bi se Česi zadovoljavali s pokrajinskom autonomijom, proširenom do najširih granica, već i ova organizacija Čeha bila bi jedan od najpoštenijih modernijih političkih pokreta. Irski „Sinn-Fein“ n. pr. ni izdaleka ne može da se pohvali sa onako ogromnom razvijenošću organizacije, s kakovom su Česi od Londona, što više u najnovije vrijeme od Washingtona do Moskve u lance okovali svijet. Stvar češko-slovačke brigade ne zanima nas samo poradi nje same. Ni mi ne uzimamo odviše ozbiljno njihovih trinaest mađžarskih županija, ali je više nego naše uvjerenje, da Česi samosvjesno nastoje, da u svoje ruke uzmu vodstvo svih narodnosnih pokreta

(dakle ne samo slovačkog) u Ugarskoj. Oni, koji su pruskiji od Prusa u pogledu stvaranja političkih organizacija, hrle u pomoć, organizuju i hoće da podignu i naše narodnosne pokrete. Zato se ne smije s mađžarske ploče izbrisati češko pitanje, a isto tako treba da mađžarsko općinstvo s ovog stanovišta promatra važnost češkog političkog pokreta.

Njemačko-poljsko riješenje poljskog pitanja. O t. zv. austro-poljskom riješenju poljskog pitanja više se ne govori. Ta kombinacija je, po svoj prilici definitivno, napuštena. Sad se radi o drugoj kombinaciji, koju su nazvali „njemačko-poljskim riješenjem“. Kako javlja „Ilustrovani Kuryer Codzienny“, ovo bi bio sadržaj najnovijeg njemačko-poljskog sporazuma: Poljska stupa u političko-ekonomski savez s Njemačkom i napušta zahtjev, da se poljsko pitanje riješava na mirovnoj konferenciji i priznaje definitivno nepovredivost njemačke istočne granice. Njemačka, sa svoje strane, garantuje nepovredivost poljskih granica i izlaz na more, izvan njemačkog teritorija. Pregovore vode u ime Poljske nekolicina predstavnici t. zv. aktivističkih stranaka. Ali utjecaj u poljskom narodu je minimalan. Tako su bar do sad tvrdili njemački listovi. („G. S. H. S.“)

Iz Dalmacije. Kao ostala Jugoslavija, nije ni Dalmacija ostala poštedjena od progona. Eto što piše dalmatinski dopisnik „Glas S. H. S.“: „I kod nas je rat učinio svoju. Bilo li je po tamnicama. A ipak „Jugoslavenski klub“ nije bio do sad u stanju, da iznese ni stotinu svih nepravda, svjesno počinjenih na našim ljudima. I tu dođi do izražaja naša prevetliva indolencija, neshvaćanje duha današnjega vremena, nerazumijevanje izgradnje svoje budućnosti. Zar je baš tako teško popu i učitelj za pisati ime onoga, koji je nevinno stradao tijekom rata, te u kratko izložiti čitav događaj. A ima i odvjetnika, koji pojedine slučajeve poznaju u detaljima, pak li ipak ne iznašuju. Boji li se tko koža cenzure, a onda može dati vidljivijemu čovjeku u mjestu, da mu stvar dođe do „Jugoslavenskog kluba“. Svi ovi mali slučajevi, na oko bez ikakve važnosti, skupno sačinjavaju karakteristiku sistema, koji je htio izrabiti momenat, da nas utuče, ne prezajući za tu svrhu pred najnehumaničnijim sredstvima. U danom momentu ta optužba može biti od neprocjenljive važnosti za nacionalnu stvar, te je potreba, da svatko, tko znade za bilo koji slučaj, odmah ga iznese „Jugoslavenskom klubu“, da se vidi oblik, u kojemu nam je bila nanosena nepravda“. — Ovi izvodi vrijeđe u potpunom opsegu također za našu Istru.

IZ SPOMENICE kneza Lihnovskoga.

„Vossische Zeitung“ pripisuje iz posljednjeg odsjeka spomenice kneza Lihnovskoga o njemačkoj istočnoj i trosveznoj politici izvadak, u kojemu se veli ovo: Iznakako nije bilo više moguće spasiti Tursku u Europi, postojale su za naše držanje dvije mogućnosti, i to, ili da se izjavimo, e mi nijesmo ni najmanje interesovani kod uređenja granica na Balkanu i preputamo to uređenje balkanskim narodima, ili pak da podupiremo svoje saveznike, tj. rano politiku trojnoga saveza i preuzmemo tako zadaću posrednika. Ja sam od prvoga početka želio ono prvo, no izvanjski je uređ održašto zastupao ovu potonju politiku. Lihnovski prigovara zatim držanju Njemačke tečajem balkanske krize 1912.—13. obzirom na albansko pitanje, nadalje tonu, što se je Njemačka pridružila bila austrijsko-talijanskom stanovištu, da podupire samostalnu Albaniju, a nije pristala biti na to, da se Albanija porazdijeli između Srbije i Čiže. Kad sam svoje mišljenje pripočeo bio i pismeno, proglasili su me protivnikom Austrije, a car mi je zabranio takovo umješavanje. Lihnovsky obrazlaže sad svoje nazore o njemačkoj balkanskoj politici i veli: Mi se moramo odreći toga, da tjeramo i na istoku politiku trojnoga saveza. Njemačka se je protiv balkanskim narodima postavila na stranu Turske i mađžarskih tlačitelja. Najkobniji je od svih koraka naše istočne i trosvezne politike taj, što smo Rusiju, našu najnaravniju, najveću prijateljicu i susjedu nagurali bili u naručaj Francuske i odvratili ju od azijske politike proširivanja. Lihnovsky dokazuje zatim, da je savez Njemačke s Italijom, a ponajpače s Austrijom, bio bez vrijednosti: Austrija treba u ratu naše zaštite i nema nikakova druga oslonca. Ovisnost se od nas osniva na političkim, narodnim i gospodarskim razlozima, te je to veća, što dublji su naši odnošaji naprama Rusiji. Od grofa Beusta ovamo nije bio još nijedan bečki ministar tako samosvjesno nastupio protiv nama, kao što je to učinio grof Aehrenthal pos. jednjih godina svoga života. Uz pravo je vodjenu njemačku politiku, koja goji dodir s Njemačkom, Austro-Ugarska naš vazal i upućena na nas, sve i bez saveza i bez protuusluga, uz loše smo vodjenu politiku upućeni mi na Njemačku. Savez je s toga bez svrhe. Ja sam Austriju odviše točno poznavao, a da nijesam znao, da se ne bi mogao zamisliti povratak politici kneza Feliksa Schwarzenberga ili grofa Mavra Esterhazyja. Kakogod slabo nas ondješnji Slaveni ljube, tako isto slabo vole, da se povrate u njemačko carstvo, pa ni s Hapsburgo-Lotaringijem na čelu. Oni teže za federalizmom u unutrašnjosti Austrije i to na temelju

narodnosti, stanje, koje bi u okviru njemačkog carstva imalo još kud i kamo manje izgleda na ostvarenje, negoli pod carskim dvoglavim orlom. Nijemei u Austriji nasuprot znađu, da Austrija ne može nikad više voditi kolo, oni žele što tijesniji priključak na Njemačku, oni su protiv protunjemačke politike. Mi stoga ne trebamo ni najmanje da se osvrćemo na želje naših saveznika. Bilo je nesamo nepotrežno, nego i pogibeljno, što smo istočno pitanje promatrali na austrijske načare, jer je to doveo bilo do sukoba s Austrijom. Takovo je savezničko stanovište moralo osim toga dovesti do gubitka naših političkih naroda na Balkanu, koji su već bili spremni, da nam se priključe. Kraj je Karol kazao jednomu od naših zastupnika, e je sklopio bio s nama savez uz pretpostavku, da mi zadržimo vodstvo. Kad bi ovo ali prešlo na Austro-Ugarsku, to da se mijenja predlog toga odnošaja. Poraz Bugarske u drugom balkanskom ratu, pobjeda Srbije i ukoracanje Rumunjske znače za Austriju osramoćenje. Misao, da bi se to izgledilo oružanim nastupom protiv Srbije, kao da je doskora naišla u Beču na odjek. Talijanska otkrića dokazuju, te valja navesti, e se je San Giuliano već godine 1913. bojao, da će se izleti svjetski rat. Kraj povjerljivosti rusko-ruskim odnošaja bit će, da su za bečke ponude saznali i u Petrogradu. Svakako je Sasonov u Konstanci, kako mi je Take Jonescu pripovijedao, kazao, da bi nastup Austrije u Srbiji značio za Rusiju rat. Kad se je jedan od moje gospode povratio bio sa bečkog dopista, pripovijedao je, e je poslanik Tschirschky kazao, da će doskora doći do rata. Pošto ali nije znao za važne događaje, smatrao sam taj pesemizam neopravdanim. Počevši od mira u Bukareštu kao da je zaista postojala u Beču namjera, da se na vlastitu ruku provede revizija toga ugovora i čeka se tobože samo na povoljnu zgodu. Na našu se pomoć može računati. Oni su za to znali, jer im je već opetovano bila spočitnuta slabost.

Domaće vijesti.

Zadruga gostioničara Ltd. Jučer se je održavala u gostioničaru Curto skupština gostioničara Ltd., kojoj je predsjedao obitni izvijestitelj kotarskog poglavarstva dr. Lederer. U skupštini bje poduzet izbor novog predsjedništva zadruge, te su izabrani: za predsjednika g. Domenico Goriato, za potpredsjednika g. A. Blobner, za ravnatelje gg. Antun Alzich, Andrija Curto, Viktor Schmidt, Justus Demori, Simon Vojanović, Domenico Delise, Antun Stranić, Ahil Matelich, Blaž Paskojević, Mihajlo Zagorec, Antun Šilić i Antun Sirec. U naknadni su odbor izabrani: gg. Mihajlo Ilić, Josip Lapegna, Josip Mikolčić, Ivan Tomljanović, Matija Ladovac i Antun Molika. Za ravnateljstvo su bolesničke blagajne bili izabrani: kao zastupnici gg. Grga Vratović i Ignacij Trampusch, a za zamjenika Matija Ladovac.

Doba brašna. C. kr. tvrdjavni povjerenik saopćuje: Zakašnjenje razdlobe brašna za drugu polovinu tekućeg mjeseca leži u tome, što je aprovi-zacijona komisija primila mjesto brašna turkinju, koja se melje u mlinovima u Vodnjanu i Marčani, koji mlinovi ne mogu samljati nužnu količinu brašna, što je nužno za rad diobu, a to radi toga, što je turkinja vlažna. Na svaki način količina brašna, što ga pučanstvo nije primilo, osigurano je, te će biti porazdijeljeno po mogućnosti još tijekom buduće sedmice.

Sigurnosne mjere za slučaj zračnih napada. Sklonište odjela I. vojnih profesionalista protiv neprijateljskim zračnim napadima, istočno od c. i kr. mornaričkih uza, za koje su civilne osobe, stono si naraju u neposrednoj blizini istih, primile od zapovjedništva odjela I. vojnih profesionalista ulaznice — napušta se današnjim danom radi nedostatne sigurnosti. Civilne osobe, koje su posjedovale dosad legitimacije za ovo sklonište, upućene su na špiju na Monte Paradiso.

C. i kr. mornarička glazba svirat će danas, dne 24. ožujka, u 3 i pol sata po podne na trgu Custosa, ove komade: 1. Fr. pl. Suppè: Uvertura opereti „Lijepa Galateja“. 2. E. Kalmán: „Seoska djeca“, valček. 3. E. Grieg: Pokenjavanja koračnica iz opere „Sigurd Jorsalfar“. 4. Schubert-Bertè: „Pod jorgovanom“, pjesma. 4. E. Kalmán: Karišik iz operete „Čardaška kneginja“. 6. G. Šebek: „Oj Banovci“, koračnica.

Jena po našu. Tu san i ja! Bija san uvo zadnje vrime svaderi, prošla san kroz sve uve naše kraje, tužni i žalosni dan naš, vidlja san posvud svejeno: na enen miatu govore da je mižerija, na drugen, da su lačni, na tretan, da ni nčesa u hiži. Jeni govore, da mižerija, drugi govore, da je sud od svita, da ne će drugo od svih nas ustati ni jenegu čovika živega. Kadigod san bija, kamogod san doša, s kin god san se sta na putu, u selu makari u crkvi, svin je na usti samo jeno: ne moremo ni živiti ni umrići. A svejeno kad ter kad znakne se i priko svih uvenutih usnic smih, ma se vidi, da je to smih prez srca, da se čovik samo srami reći, da je on najbržižnje stvarenje na oven svitu, da je on štiman gore nego brek. Ma svejeno još je šperance. Se govori, da čovik ne zgubi šperancu, ni kad dojde na nj zadnji hropac, a tako smo i mi. Ljudi su naši svaderi kako zliveni od želiza. Čvrsti, jaki prez straha, živo delaju, škrbe sada još i više nego prija, oraju, kopaju, siju, sade, obržu, veževaju i čekaju, kad će već jedan put ubrnuti na bolje. Bija san van na pazinšini, pak san doša dol priko brbanštine, ubaša san una sela, kad su bili ljudi u tujen svitu, a sad su se vrnili doma iz barak, iz Morave. Mil ti Bože, kolika čudesa ti ljudi povidaju, ča su oni pripatili i sam Bog na križu, fala

mu budi, bi njin se smilova. A kako se junački drže. Kad san rečimo pasa na labirintu priko Mrčane, bilo je malo ljudi doma. Sve zapušteno. Po vrtili samo divlja trava, kupine, vodne zapuštene, loze skoro podivljale, a hiže pune smrada, prid hižami smet i svaka nečistoća. A kad san se sada vrinja kroz Mrčanu, to ti je brate sve ubrizano, loze u redu, vrtili počišćeni, pokopani, nagnojeni. Prid hižami ženske razgovaraju, tamo jena mate smet isprid vrati sve od kuraja, kako da će sad — na dojni svati prid vrata. Sve je čisto, sve lipo, da je milinja gledati. Pa kad čovik vidli, kako ti ljudi delaju, ljudi, to će ređi i muško i žensko, a najviše žensko, pak još da se i staremu čoviku ne digne srce od veselja. Ne ćete nas vi ne poubljati ni s vojskom ni s gladom! Dokle smo mi ovakovi ni sama sotona, da nas Bog očuva od nje, nan ne će nauditi. Sve su nan provali već delati i svakako nas mučiti. A mi smo još živi, i živi ćemo biti i pridurati ćemo njih, zašto smo trđi, kako ona stina, na koj smo se rodili. Altrokel Hoj u Mrčanu, pak češ viditi kako ljudi tamo delaju, češ viditi kakovi su muški i ženske, pak češ mi znati reći, ako iman ja pravo all ne. Bog ne plaća svake subote, ma kad plati, plati silano. Držimo se i mi te beside. I naš će dan dojti, zašto još sunice božje gre po nebu, i pravica božja sudi ljudima i ona će suditi po njihovim zaslugama, dobrin i zlin. Zatu držmo se kuraja, mlado i staro, žensko i muško, i mislimo, da ni naš dan ni daleko. Brace od kapitanata puljskega.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 3401.

Dnevne vijesti.

Zakon o potrebi vodene snage u Hrvatskoj.
Hrvatska vlada je podnijela zakonsku osnovu o potrebi vodene snage u rijekama Gacki i Lici, županije ličko-krbavske. Sve su se stranke izrekle za ovo velikopotezno poduzeće, koje će biti od najvećeg zamašaja za buduće gospodarstvo Hrvatske i Slavonije. Izvjestitelj je Polak kazao, obrazlažući osnovu, da je vlada njom započela veliko djelo preporoda našega narodnoga gospodarstva. Ova će osnovu donijeti silnih koristi narodnom gospodarstvu i državnom i privatnom. Ona spada u jedno sredstvo, koje će moći dignuti produktivnu snagu zemlje, da se olakša snošenje silnih tereta, koje će donijeti i već je donio rat. Ideja ove zak. osnovne nije nova. Osnova je početak izrabljivanja neiscrpljenih prirodnih bogatsva naše domovine. Ova će se osnovu moći provesti odmah nakon rata u dosta brzom roku. Izrabljivanjem svih vođenih sila mogla bi se stvoriti električna centrala, kojoj po veličini i snazi ne bi bilo mnogo premaca u Europi. Ova bi centrala mogla opskrbljivati strujom županije ličko-krbavsku, modruško-riječku i jedan dio zagrebačke sa Zagrebom, pa bi to za sve te krajeve bilo od silne koristi. Kalkulacija pokazuje, da će se uz režijske troškove od tri milijuna kruna godišnje moći električna snaga prodavati kilowatt-sat po podrug fillira, dok sada u Zagrebu stoji kilowatt-sat i krunu 20 fillira. Troškovi i kalkulacija računati su po predratnim prilikama. Ako bi se uz skuplje troškove nakon rata uz izrabljenje samo od 40.000 konjskih sila proizvelo 150.000.000 kilowatt-sati, što bi uz cijenu po 3 fillira iznosilo prihod od 4.500.000 kruna godišnje, kasnijim bi razvitkom nastali dohotci još veći, a korist bi išla u pomoć zem. financijama. Zemlja će onda moći naći pokrivača za svoje potrebe i preko proračuna, pa zemaljske financije ne će biti ovisne o proračunu i o finacijalnoj nagodbi. (Upadica kod oporbe.) Te će centrale imati istih posljedica za razvitak industrije u Lici i Krbavi. Lička će se željeznica pretvoriti u električnu, a jeftina struja omogućit će podizanje brojnih naročito kemičkih tvornica. Osim toga će se moći da uredi opskrba Primorja vodom, a to će vanredno utjecati i na prosperitet lječilišta u našem Primorju. Iz novčanih rezervara, koji će nastati, moći će se davati silne investicije za procvat gospodarskog stanja naše domovine.

Novi srpski list u Sarajevu. U prošlu subotu izašao je u Sarajevu prvi broj novoga misterioznog

srpskoga lista „Narodna Snaga“. Izlazit će srijedom i subotom. I daje ga i uređuje Dragoljub Radovanović, tipograf u štampariji crnožutog Sta dlerovog „Hrvatskog Dnevnika“. Kako je već prije javljeno, ne zna se, ili bolje, naslućuje se, tko iza lista stoji . . .

Mali oglasnik

Politeama Ciscutti

Danas u nedjelju, dne 24. ožujka, kinematografske predstave sa ovim programom:

Saša-ratna sedmica
broj 168 h.

Noćna zagonetka

Drama u 4 čina sa Viggo Larsenom u glavnoj ulozi.

Početak predstava: 2, 3-30, 5 i 6-30 po podne.

Ulazne cijene za ovaj film: ulaznica za prizemlje i lože K 1.—, lože K 2.—, naslonjač K —80, galerija K —40.

Samo za odrasle! Novo za Pulu! Salonski orkestar.

Pravi naravni „Wermuth“

može se dobiti, dok zalha traje, u skladištu vina L. Križ, ulica Diana br. 11.

Traži sluškaju
c. kr. kotarsko poglavarstvo. Plaća po dogovoru.

Rabljeno pokućstvo
kupuje i prodaje tvrtka Filip Barbalid
Šiljanska ulica.

Kupio bi se **zidni sat.**
Ponude na: Ulica Emo, br. 1. Pula.

„Kreditno i eskomptno društvo“

Pula trg Custoza 45
prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini. Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podne.

Zaštitni omoti za crvene ili bijele legitimacije

mogu se kupiti u trgovini papira tvrtke Jos. Krmpotić (trg Custoza 1 i ulica Fran Ferdinand 3).

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

Jedini hrvatski osiguravajući zavod.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu

Utemeljena godne 1884.

SREDISNJICA: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Marovske i Preradovićeve ulice. Podružnice i glavna zastupstva: OSIJEK, SARAJEVO I TRST.

Zavodska imovina . . . . . K 5,167,276.64
Isplaćene odštete . . . . . K 7,729,996.96

Ovaj domaći zavod prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Protiv šteta od požara:

1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijalnih poduzeća).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, itd.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, sijena itd.).

II. Staklenih ploča protiv razlupanja.

III. Na ljudski život:

- a) Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
- b) Osiguranja miraza.
- c) Osiguranja životnih renta.

PRIČICE.

V. P.

Predgovor. Na savjet mnogih prijatelja, i radi vis majora, radi ugljena, odustali smo za sada, da izložimo drugu seriju sličica. Budemo li prije uspjeli, poći će druga serija ne na izložbu (muzej), već u album. Strpljen, spašen!

Uvod. Citatelji! Nemojte očekivati, da će pričice pripovijedati o starij kraljevima, o starom mlinaru, o baktici, o pepeljuzi i o sličnim predmetima; ne, ne, moderno je doba, doba demokratizacije svega živoga, pak ćemo govoriti o sadašnjosti i o boljoj budućnosti, koja će nam jamačno doći, ako se popravimo.

Oprostite, da imade u pripovijetkama i previše tuđih riječi, ali ovo pišemo za višu inteligenciju, pak ima drugi genre (suis generis), no za nas obične ljude. Bit će prilike i za vas; sada nam je za one veće, jer glava čovjeka vodi.

Svrha ovoga je čestita. Sredstva su prikladna; drugačije ne ide. U to ime: pomoz Bog!

Pisac.

Veoma tužnim srcem javljamo svoj rodbini, dobrim prijateljima i svim znancima, da je naš otac, muž, brat, šurjak itd., danas na 13 sati od gladi usnuo.

Mrtvi ostanci (43 kg) bit će preneseni iz kuće Glad u kuću Mina u Nirvani.

Nad otvorenim grobom govorit će u ime društva „Sličice“ gospodja Aprozivacija. „Cipele“ zastupat će njemačko društvo Talijana „Wirtschaftsrat“. Neugodno bilo bi nam svako sažaljenje, jer pokojnik je na svoju glavu primio za mjesec siječanj i veljaču 1 kg „jata“.

Ožalošćena obitelj.

U gradu Vorciglihu, dne 30. veljače 1918.

Sa ovom osmrtnicom pošao je pisac ravno na nebo. Mili Bože, gorostasani je to labirint! Na milijunje i milijune je tu hodnika, soba. Četiri su kapije. Kod prve zaustavi se pokojnik. Vrata zatvorena. Na lijevom krilu vrata — veliki oglas. „Radi nestašice legitimacija (odnosno papira) privremeno zatvoren“. Digne glavu: „Raj“.

Ide dalje. I opeta kapija. „Pakao“. I ovdje oglas: „Radi nestašice ugljena, ulaz otvoren samo za zaposlene. Tko želi unutar, neka donese bakrem kotao i najmanje brentu ugljena“.

Ide dalje. Aha! Čistilište. Bože, ma šta je to! Zatvoreno. Oglas: „Radi nestašice rubenine, zatvoreno. Tko želi unutar, neka donese toliko i toliko rubenine i, što je pak to? — 1/2 l ricinusa“.

Ide dalje. U velikoj daljini čuje nekakvi mukli šum. Čuje se gruvanje topova, zveket oružja, lice strojnih pušaka, i još nešto, a joj, tresce se nebo.

Nema druge, treba se odmaknuti. Najedamput stresga gromki glas: „Halt!“ Ljudeskara sa ogromnim šljemom zaustavi ga: „Legitimaciju!“ Dade mu osmrtnicu. Ne vrijedi! Ajde s njim; nebo se tresce. Nastave put sve gore. „Gdje smo?“ „200 km daleko od fronte“. Kapija. Oho! Ime: „Politički razbojnici“. Došli su u stražarnicu. Kuća i sve se tresce, kao u vulkanu. Glavar stražarnice je časnik počasne legije. Na stolu je golem knjižurina. Električnom brzinom ide pretraga. „Ništa! Idite!“ — „Hvala Bogu, pisar je letio koliko su ga noge nosile. Dospio do andjela“. „Kamo idete?“ — „Ne znam!“ — „Možda u barake u lazaret?“ — „Ne, ne!“ — „Kamo onda?“ — „Natragnatrag, na zemlju. — Andjeo mu donese padobran, otvori mu nebo — i pisar je padao, padao k zemlji. Na po puta sudario se o mjesec; komad padobrana odletio, i u najvećem užasu probudi se pisar. „Grozau sau!“

Vidovit.

Ima ljudi na svijetu, koji vide više no obični ljudi. Rijetki su, možda na deset milijuna — jedan a možda ima ih i više. Seljaci zovu ih kresnicima. Da ne zamijenite kresnika sa vukodlakom. Vukodlak je nešto drugoga. Dakle, naš pisar je kresnik ili kaklični ljudi kažu: vidovit čovjek. Bezazleni su to ljudi, koriste čovječanstvu: sami veoma trpe, jer su mnogi puta u transcendentalnom stanju, a j. duša im putuje. Koliko oni vide, čut ćete u „pričicama“.

(N. stavi: č. se.)

CIJENA lista: U za šitavu god. za polugodište tromjesečno K 3.00, u godišno K 3.00, u daji 12 fill. poje OGLAŠI prima upravi lista trg

Godina

RA

B e č, 2 na zapadu do ništa nova.

Berli

Zapadno boj St. Quentin-L. peta armada američanskih bitke bačeni Somme izme Armada gene uzvisine Mor preko Vanc padno od E teljsku liniju odbijene. An uzastopce p u jakom pro ožujka sve o Equaucourt- je ujutro na ga usprkos teljskih prot navalnim krii Manaucourt v. Kathena Tortille i st oko Boucha su divizije Somme. Ve napredujuća prijateljsku jatelja na uz au zborovi do Somme. ruke naših čuve, koje njima, iskrv v. Conta; te žestoke bor sa jugozapa engleske i a i u jugozap plemena do Navalna se kriliti. Poka Lagano, te bez odinora prineslo tor provaljivala svoje. Pijor na svom m su vodstvu nosne skupi u teškim b neprijateljsk Skupine me metne su naših zrač djelovale n 30.000 zaro stima ostale bojevi. — S

Nijemo uspjeh. Ka njima, da Quentin, d Arrasa i La ta, da su E navalama, morali napt Engleska je kilometara, Peronne, d pao je već djelomično bojišta na s zadnji bojev game, Per La Ferea. O manjkavi. N zakašnjenjen tek onda, k rezultat ope uzeti, da su liniju, koju po svoj pri i tek favljen broja. Dana